

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.71

Ходакевич Сергій Іванович

кандидат економічних наук, доцент,

професор кафедри банківської справи та страхування

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Khodakevych Serhii

PhD in Economics, Associate Professor,

Professor of the Department of Banking and Insurance

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: 0000-0002-8951-2605

Нікітін Андрій Валерійович

кандидат економічних наук, доцент,

професор кафедри банківської справи та страхування

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Nikitin Andrii

PhD in Economics, Associate Professor,

Professor Department of Banking and Insurance

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: 0000-0001-9184-6471

Стрижак Артур Петрович

кандидат економічних наук,

докторант кафедри банківської справи та страхування

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Stryzhak Artur

PhD in Economics,

Doctoral Candidate of the Department of Banking and Insurance

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: 0009-0006-0633-0651

**«БРІДЖ-БАНК» ЯК АНТИКРИЗОВИЙ ІНСТРУМЕНТ
ВРЕГУЛЮВАННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ
«BRIDGE BANK» AS AN ANTI-CRISIS TOOL FOR RESOLUTION**

Анотація. Розвиток інтеграційних процесів України до європейського простору обумовлює необхідність пошуку інноваційних антикризових інструментів оздоровлення та врегулювання неплатоспроможності банків, гармонізованих до європейського законодавства. Одним з таких інструментів виступає «брідж-банк». Метою статі є формування уявлення про механізми антикризового управління, приділивши особливу увагу «брідж-банку», як інструменту врегулювання неплатоспроможності банків. Зазначено, що хоча механізми роботи з неплатоспроможними банками різняться за країнами, але методи врегулювання неплатоспроможності банків, є однаковими і включають: ліквідацію (або закриття банку); тимчасову адміністрацію (консервація бізнесу з подальшою реструктуризацією); купівля та поглинання (P&A) (або передача бізнес-ліній); «брідж-банк» (або продаж за участі держави). Визначено передумови виведення неплатоспроможних банків з ринку. Сформульовано комплекс вимог до врегулювання неплатоспроможних банків. Зазначено, що «брідж-банк» є одним із інструментів, що використовується національними органами влади при роботі з неплатоспроможними банками в випадку, коли існує необхідність забезпечення безперервності надання критично важливих функцій банку, зберегти вартість бізнесу, довіру до фінансових ринків та забезпечити фінансову стабільність. «Брідж-банк» створюється як нова, тимчасова банківська установа, призначена для підтримки основних бізнес-ліній банку, доки не буде прийнято життєздатне, постійне рішення, в першу чергу це пошук стратегічного інвестора. Період існування такого банку коливається від одного року до п'яти (в окремих країнах). Він займається консервативним банківським бізнесом, виконує нормативи, звільняється від

оподаткування. Акцентовано увагу, що зазвичай інструмент «брідж-банку» використовується лише для системно важливих банків, в тому числі в Україні.

Ключові слова: банківська діяльність, реструктуризація, капітал, регулювання, інструменти врегулювання, продаж банку, активи, депозити, довіра, бізнес-лінії, фінансова стабільність.

Summary. The development of Ukraine's integration processes into the European space necessitates the search for innovative anti-crisis instruments for rehabilitation and resolution of bank insolvency harmonized with European legislation. One of such instruments is a bridge bank. The purpose of the article is to form an idea of the mechanisms of crisis management, with a special focus on the "bridge bank" as a tool for resolving bank insolvency. It is noted that although the mechanisms for dealing with insolvent banks vary from country to country, the methods of resolving bank insolvency are the same and include: liquidation (or closure of a bank); temporary administration (business conservation with subsequent restructuring); purchase and acquisition (P&A) (or transfer of business lines); "bridge bank" (or sale with the participation of the State). The prerequisites for removing insolvent banks from the market are defined. A set of requirements for the resolution of insolvent banks is formulated. It is noted that a "bridge bank" is one of the instruments used by national authorities in dealing with insolvent banks when there is a need to ensure the continuity of critical bank functions, preserve business value, confidence in financial markets and ensure financial stability. "A bridge bank is established as a new, temporary banking institution designed to support the bank's core business lines until a viable, permanent solution is found, primarily by finding a strategic investor. The period of existence of such a bank varies from one to five years (in some countries). It is engaged in conservative banking, complies with regulations, and is exempt from taxation. The author emphasizes that the "bridge bank"

instrument is usually used only for systemically important banks, including in Ukraine.

Key words: *banking, restructuring, capital, regulation, resolution tools, sale of a bank, assets, deposits, trust, business lines, financial stability.*

Постановка проблеми. Глобальна фінансова криза, пандемія, повномасштабна війна в Україні не тільки порушили функціонування фінансової системи та реальної економіки, але спричинили процеси інституційної реконфігурації на рівні банків. Неплатоспроможність кількох банківських установ наклалася на обмежені повноваження національних органів монетарної влади щодо запобігання банкрутству банків або відновлення їхніх основних функцій шляхом запровадження адекватних інструментів врегулювання. Як наслідок, уряд змушений оперативно втручатися для порятунку збанкрутілих банків, використовуючи державні кошти. В умовах розвитку інтеграційних процесів у європейському просторі виникла необхідність пошуку інноваційних інструментів оздоровлення та врегулювання неплатоспроможності банків, гармонізованих до європейського законодавства. Це сприятиме запобіганню перекладанню тягаря порятунку майбутніх збанкрутілих банків на плечі платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В іноземній літературі питанню дослідження сутності та змісту «брідж-банку» як інструменту врегулювання неплатоспроможності присвячена значна кількість праць. Через відсутність розповсюдженої практики використання антикризового інструментарію врегулювання неплатоспроможності серед вітчизняних науковців, таких робіт значно менше зокрема: Демченко Д.П. та Сорока М.І. [1], Дубина М. та Коваленко К. [2], Краснова І.В. та Степанець В.С. [3], Міщенко В.І. та інші [4], Петрік І.Й. [5]. Однак із вибором Євро

інтеграційного вектору руху нашої країни дослідження інструменту «бідж-банку» набуває актуальності.

Мета статті - сформулювати уявлення про поточний стан системи антикризового управління, приділивши особливу увагу «бідж-банку», як інструменту врегулювання, що використовується у випадку банкрутства банків.

Виклад основного матеріалу. Система антикризового управління, запропонована Європейською Комісією, включає три класи заходів: підготовчі та превентивні заходи; раннє втручання наглядового органу; остаточне врегулювання.

Зазначимо, що хоча механізми роботи з неплатоспроможними банками залежать від юрисдикції та правової бази в кожній країні, але загалом методи, що використовуються для врегулювання неплатоспроможності банків, є однаковими, а саме

1) ліквідація/закриття складається з відкликання у неплатоспроможної установи ліцензії на здійснення банківської діяльності, продаж активів та виплати вкладникам і кредиторам;

2) тимчасова адміністрація/консервація: замінюється керівництво банку та імплементується консервація діяльності банківської установи. Права акціонерів можуть бути тимчасово обмежені. Тимчасова адміністрація має за мету реструктуризацію діяльності банку та покращення його фінансового стану, щоб підготувати його до продажу.

3) купівля та поглинання (P&A) полягає в передачі бізнес-ліній проблемного банку до здорового банку. Процес включає: відкликання ліцензії, ліквідацію прав акціонерів банку, вилучення якісних депозитів та активів хорошої якості органом врегулювання та передача іншій установі.

4) якщо держава втручається для фінансування банку з метою отримання активів та депозитів збанкрутілого банку, то такий банк називається "бідж-банком" (англ. *bridge bank*).

Поняття "бідж-банк", "поганий банк" або "компанія з управління активами" не є новими, кілька європейські країни вдалися до них як до надійних інструментів порятунку активів на початку 90-х років. На наш погляд ці поняття не можна ототожнювати. В країні, відповідно до національного законодавства, можуть існувати всі або окремі з вищезазначених установ.

Перш ніж ухвалювати схему виведення проблемних банків з ринку, влада повинна визначити, чи не призведе фінансування цієї схеми до додаткових витрат для платників податків.

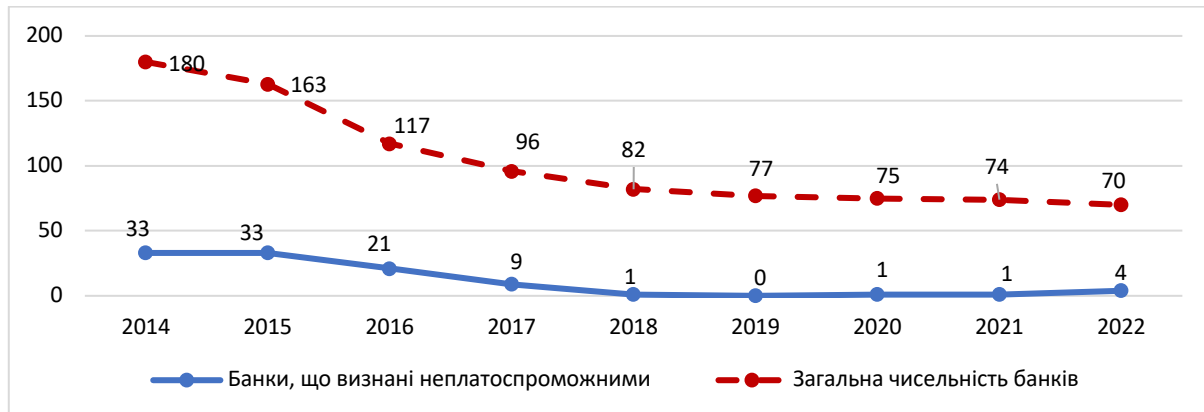
Якщо уряд вирішує розробити комплексну національну програму виведення неплатоспроможних банків з ринку, на її структуру з точки зору охоплення банків впливають чотири передумови: ступінь банківської консолідації та взаємопов'язаності банківської діяльності; розмір банківської системи як частка ВВП країни; фінансова спроможність уряду підтримати цю схему; політична воля до впровадження такого інструменту порятунку, що вимагає також змін в існуючого регулювання.

До остаточного варіанту врегулювання неплатоспроможності банків Єврокомісія відносить наступні методи:

- а) повний продаж всього бізнесу або лише частини діяльності кредитної установи без згоди акціонерів;
- б) варіант "бідж-банку", який передбачає передачу частини або всіх бізнес-ліній неплатоспроможного банку спеціально створеній установі;
- в) відокремлення токсичних активів і передача їх до установи "поганого банку".

Як зазначають Краснова І.В, Степанець В.С., в наслідок домінування компліментарного характеру впливу чинників зовнішнього середовища над дестабілізуючими, що намітилося в 2014 році в Україні було виведено з ринку 110 банків, у яких було сконцентровано понад 34% загальних активів вітчизняної банківської системи [4] (рис. 1).

Відповідно до статті 39 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» Фонд гарантування має право скористатися такими способами виведення банків з ринку: ліквідація банку з відшкодуванням з боку Фонду коштів за вкладами фізичних осіб; відчуження активів та зобов'язань, створення перехідного банку, продаж неплатоспроможного банку, відчуження зобов'язань з премією.

Рис. 1. Кількість банків віднесених до категорії «неплатоспроможні» та виведені з ринку в Україні з 2014 – 2022 роки

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

Лише 11 зі 110 (або 10%) були врегульовані у способи відмінні від ліквідації: відчуження активів та зобов'язань, створення та продаж перехідного банку, продаж банку інвестору та через участь держави у врегулюванні.

У різних комбінаціях органи влади в кожній країні можуть застосовувати заходи, узгоджені в програмі врегулювання неплатоспроможних банків. Будь-який захід з врегулювання має бути підпорядкований виконанню наступних вимог: забезпечення безперервного, належного функціонування основного банківського бізнесу; захист вкладників і клієнтських активів; уникнення перекладання витрат щодо порятунку на платників податків; мінімізація ризиків для фінансової стабільності та уникнення непотрібного знищення вартості [7]. Однак процедура врегулювання може призвести до викривлення конкуренції, оскільки, дозволяючи реструктуризацію неплатоспроможних банків, вона

сприяє бенефіціарам допомоги, надаючи їм несправедливу перевагу над банками, які успішно пережили фінансову кризу завдяки впровадженню більш здорової, виваженої бізнес-моделі.

«Брідж-банк» вистапає одним із основних інструментів, що використовується національними органами влади в крайньому випадку при роботі з неплатоспроможними банками, із заявленою метою реструктуризації основних напрямків діяльності банків, щоб зберегти їхні базові функції і не поставити під загрозу довіру до фінансових ринків та фінансову стабільність.

Брідж-банк - це нова, тимчасово створена установа, призначена для підтримки основних бізнес-ліній банку, доки не буде прийнято життєздатне, постійне рішення. Це окремий випадок способу купівлі та прийняття на себе зобов'язань (P&A), що полягає в передачі всіх або частини активів і зобов'язань активів і зобов'язань неплатоспроможного банку, що дозволяє перехідному банку зберегти і запобігти зниженню вартості початкового банку.

Використання цього способу врегулювання передбачає «заповнення часу» між визнанням банку неплатоспроможним, який більше не може покладатися на фінансову підтримку свого основного акціонера, і його придбанням приватним інвестором. В окремих країнах, в тому числі в Україні, інструмент брідж-банку використовується лише для системно важливих банків.

Протягом періоду свого функціонування брідж-банк (який може варіюватися від одного до п'яти років, відповідно до національного законодавства) діє як відкрита установа, що приймає депозити. Ця прерогатива означає, що він повинен вести банківський бізнес у консервативний спосіб, щоб зберегти вартість франшизи збанкрутілого банку [8] та належним чином управляти банківським і торговим портфелем з метою збільшення вартості активів, а також для підтримувати довіру та

задоволеність існуючих клієнтів. Тим самим створення «бідж-банку» дозволяє стабілізувати бізнес, захистити вартість та забезпечити безперервність надання банківських послуг.

Крім того, бідж-банк повинен відповідати всім пруденційним нормативам з точки зору капіталу, ризиків, ліквідності тощо.

З технічної точки зору, функціонування бідж-банку пов'язане з кількома питаннями:

- передача активів і пасивів, яка потребує 1-2 місяці. Зауважимо, що передаються лише якісні, неризиковані активи та застраховані або гарантовані депозити;
- операції бідж-банку: він повертає депозити клієнтів на вимогу та збирає платежі за кредитами клієнтів, використовуючи працівників збанкрутілого банку;
- закриття перехідного банку: орган, який створив перехідний банк, ліквідує його після завершення процесу поглинання або ліквідації збанкрутілого банку;
- призначення: інструмент захисту вкладів та підтримки довіри до процесу врегулювання неплатоспроможного банку.

Як зазначає Бокуці [9] функціонування бідж-банку має бути захищене від вимог кредиторів акціонери та кредитори постраждалого банку не повинні мати жодних прав на бідж-банк, а лише на залишкову вартість, отриману від продажу бідж-банку, після виплат усім іншим кредиторам та витрат, пов'язаних з антикризовим управлінням».

Висновки. Успіх застосування антикризових інструментів виведення неплатоспроможних банків з ринку залежить від низки важливих факторів: частка фінансової участі держави в банківському капіталі; визначення належних засобів та інструментів для відокремлення токсичних активів від здорових та консолідації банківського бізнесу; зміни в банківському регулюванні. «Бідж-банк» є найкращим рішенням з погляду економічної

ефективності, забезпечення безперервності надання банківських послуг, що пропонуються клієнтам, а також для того, щоб дати органам нагляду та врегулювання достатньо часу для вирішення ситуації врегулювання неплатоспроможності банку. Кінцева мета – пошук стратегічного інвестору, що знімає навантаження на державні кошти, а отже і на платників податків. Банк продовжує функціонувати на ринку тим самим забезпечуючи довіру вкладників та кредиторів до банківської системи.

Література

1. Демченко Д. П., Сорока М. І. «Бридж-банк» – новий механізм запобігання банкрутства в банківській системі України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 17. С. 40–42.
2. Дубина М., Коваленко К. Роль санаційних банків у підвищенні рівня довіри на ринку фінансових послуг України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 2 (6). С. 294–303.
3. Краснова І. В., Степанець В. С. Євроінтеграційні імперативи врегулювання неплатоспроможності банків в Україні. *Бізнес Інформ*. 2023. № 8. С. 217–228. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-217-228>.
4. Санаційний банк – «бридж-банк» як механізм роботи з нежиттєздатними банками : монографія / В. І. Міщенко, В. В. Крилова, М. В. Ніконова М. В. [та ін.]. К. : УБС НБУ, 2011. 120 с.
5. Петрик І. Й. Створення та продаж перехідного банку як спосіб приведення діяльності неплатоспроможного банку до вимог економічних нормативів. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 148. С. 87–95. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.148.195001>.
6. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: вебсайт. URL: <https://www.fg.gov.ua/> (дата звернення: 19.11.2023).

7. Proposal for a Regulation of the European parliament and of the council on structural measures on structural measures improving the resilience of EU credit institutions. COM/2014/043, final-2014/0020 (COD). *European Commission*. 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52014PC0043> (дата звернення: 15.10.2023).
8. McGuire C. Simple tools to assist in the resolution of troubled banks. *The World Bank*. 2012. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/0727aae0-aa61-5bc7-af90-6a0f84ef09c2/content> (дата звернення: 15.10.2023).
9. Bocuzzi G. The European banking union. *Palgrave Macmillan Studies in Banking and Financial Institutions*. 2016. XVI, 219. doi: <https://doi.org/10.1057/9781137555656>.

References

1. Demchenko, D.P., & Soroka, M.I. (2012). «Brydzh-bank» – novyi mekhanizm zapobihannia bankrutstva v bankivskii systemi Ukrainy ["Bridge Bank" is a new mechanism for preventing bankruptcy in the banking system of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 17, 40–42 [in Ukrainian].
2. Dubyna, M., & Kovalenko, K. (2016). Rol sanatsiinykh bankiv u pidvyshchenni rivnia doviry na rynku finansovykh posluh Ukrainy [Role of bridge banks in the increasing of trust level in the financial services of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 2 (6), 294–303 [in Ukrainian].
3. Krasnova, I.V., & Stepanets, V.S. (2023). Yevrointehratsiini imperatyvy vrehuliuvannia neplatospromozhnosti bankiv v Ukraini [European integration imperatives for resolving bank insolvency in Ukraine]. *Biznes*

- Inform*, 8, 217-228. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-8-217-228> [in Ukrainian].
4. Mishhenko, V.I., Krylova, V.V., Nikonova, M.V., Maliukov, V.P., & Kulikov, S.H. (2011). Sanatsiinyi bank – «bridzh-bank» yak mekhanizm roboty z nezhyttiezdatsnyimi bankamy [Sanation bank – “Bridge Bank” as a mechanism for work on viable banks]. Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].
  5. Petrik, I.I. (2020). Stvorennia ta prodazh perekhidnoho banku yak sposib pryvedennia diialnosti neplatospromozhnoho banku do vymoh ekonomichnykh normatyviv [Setting up and selling a transitional bank as a means of bringing the activity of an insolvent bank to the requirements of economic standards]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality*, 148, 87–95. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.148.195001> [in Ukrainian].
  6. *Fond harantuvannia vkladiv fizychnykh osib: vebsait – Deposit guarantee fund of individuals: website*. URL: <https://www.fg.gov.ua/> [in Ukrainian].
  7. Proposal for a Regulation of the European parliament and of the council on structural measures on structural measures improving the resilience of EU credit institutions. COM/2014/043, final-2014/0020 (COD). (2014). *European Commission*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52014PC0043>
  8. McGuire, C. (2012). Simple tools to assist in the resolution of troubled banks. *The World Bank*. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/0727aae0-aa61-5bc7-af90-6a0f84ef09c2/content>
  9. Bocuzzi, G. (2011). The European banking union. *Palgrave Macmillan Studies in Banking and Financial Institutions*. XVI, 219. doi: <https://doi.org/10.1057/9781137555656>.